

svetlo dala gospoda J. K. Viktorin in J. Palárik v češkem in slovaškem jeziku, in imata namestovati nekdanjo „Zoro“ in „Nitro“. Gosp. izdatelja omenjenega kalendarja, kateri bo obsegal podučne in zabavne (kratkočasne) reči, v svojem programu in pozivu na naročbo željo razglaseta, naj bi se v tem letopisu pisatelji česke in slovenske (slovaške) strani prijazno roke podali, zato tudi naslov almanaha „Concordia“ (složnost). Cena mu bo 1 fl. 40 kr., z zlatim obrezkom 2 fl. 20 kr. Naročila sprejemata gosp. Viktorin (Wasserstädter Pfarrhof in Ofen) in gosp. Palárik (Theresienstädter Pfarrhof in Pest).

Svarilno in podučno.

Hudodelnik.

Žalosten izgled napačne otroške odreje.

I.

„Bog deli dari“ pravi prislovica slovenska. Zakaj torej nekterim dá živati vse sladnosti sveta, nekteri pa živijo v revščini in nadlogah, tega naj ne preiskuje umerljivi človek! Bog v svojih nezapopadljivih sklepih to pač najbolje vé. Marsikteremu res je bogastvo k veliki koristi in ž njim tudi mnogim drugim v pomoč, — marsikterega pa tudi naravnost pogubi.

Nad tergovca Ačima v V—ru je bil Bog blagoslov svoj tako obilno razlil, da bi ga po vsi pravici Joba novejših časov imenovati smeli. Hiša njegova bila je podobniša palači kakor domu prostega tergovca — koliko pa je premogel še družega premoženja, je res bilo od sile. Gospodar je bil lepih plodnih njiv, velic in dobro obdelanih vinogradov; na pristavah je imel velike čede ovác in goved, v logu na žerovnici cele trope prešičev, v magazinih polno žita, v kletih obilo barigel polnih dobrega vina; zraven vsega tega pa je v omarah in zabojih po hiši bilo nakupljenega zlata in družih dragocenost. Pa nismo še našli vsega, kar je Bog podaril srečnemu Ačimu. Dal mu je tudi zalo ženko zlahnega rodú, blagih čutil, milostljivega serca — vso krotko in nedolžno; al krona vse Ačimove sreče bil je sinček jedinak *), mali Jefrem, dete mило in drago. Krasen je bil njegov obraz, kakor krasni poletni dan — prava slika zdravljja in nedolžnosti. Vedró mu je bilo módro oko kakor védro módro nebo ali cvet violice (ljubčice); rudeče mu krasne ličica kakor cvet najlepših rudečih rožic; slobodno in v vsem prikupljivo vse njegovo otročje obnašanje, — resnično, slikar bi bil s tega ljubeznivega otroka posneti zamogel angeljsko podobo.

Pa kaj terpi večno na svetu?! —

Nepričakovaje prihití neusmiljena smert, zgrabi Ačima in pahne ga, ko se je tega najmanj nadjal, iz verhunca njegove lepe sreče v tmíno hladnega groba. Vso Ačimovo premoženje je ostalo, — al on je mogel slovo vzeti od sveta.

Tudi gospa Ačimova in sinček njegov ostaneta. Malo mescov je še minulo in že je redkokrat več dete mislilo na svojega rajnega očeta; še to večidel le takrat, kadar ga je objokano materno lice spominjevalo. Pa temu se ni čuditi; pogledjmo ga le, kako se razveseljuje z nedolžnimi svojimi igrami po dvorišču: sedaj jaha na svojem lesenem konjiču, sedaj meče in lovi žogo, sedaj koterlja in toči obroč, sedaj vleče svoj mali voziček, sedaj piska na pišalko, sedaj udarja na bobnič, sedaj podí in lovi pod svojo kapico pisane metulje — pa kaj bi poštevali vesele ure, saj vémo, da pravo veselje je le pri otrocih domá. —

Oj! kako se sveti Jefremu raz obraza serčna radost, blaženo veselje bliska se mu iz očí, veselje, kterega mi odrasčeni več ne poznamo, od kar smo zavesljali iz prijetnega raja nedolžnega detinstva v nemirne valove življenja. O srečno detice, blagor ti, ker ne trosiš svojih moči ne s telesnimi ne z dušnimi strasti ter ne tratiš jih po neumnosti,

*) Jedinak — jednica, pri Serbii edini sin ali hči staršev. Pis.

vživajoč strupene slasti zapeljivega sveta. Ne gloje na tebi ostri in strupeni zob gerde nevošljivosti, ne grešne slasti, ne lakomnosti, ne osvete, ne oholosti. O Jefremček! dete presrečno, ker kinči in krasi te nar dražje človeško blago — prekrasna nedolžnost. Nič, mili ljubček svoje matere, nimaš na sebi, ne na telesu, ne na dušici svoji nedolžni, in tudi ne krog sebe, kar bi proklinjati zamogel; nič nisi še naredil hudega ali napčnega, kar bi ti bilo treba popravljati; — noben kamen krivice še ne obtožuje tvojega čistega serca!

Kdo si pač ne želi biti tako srečen, kakor to dete! Neznane so mu skerbí; česar želi, lahko se mu spolne. Mila mati pa se tudi ne obotavlja, da ima nje ljubček vsega po volji; derži ga kakor kapljico vode na svoji dlani; — rajši ga ima, ko punčico svojega očesa. Res, velika in krepka je moč materinske ljubezni. —

Mi odraseni ljudje ne vživamo toliko blagosti ko mali Jefrem; nas pogosto mučijo skerbí, jeza, žalost in nadloge; stiskajo nas skerbí lastne naše in naših bližnjih; sedaj se moramo vojskovati sami s seboj, sedaj z drugimi. — Srečen vsaki človek, kateri more prognati nadloge, ki si jih je sam naključil, pa prenašati tudi krepko, kar mu jih drugi navalé. —

O kako mило dete je mali Jefrem, kako je nedolžen in srečen fantič! — Da bi pač vedno tak ostal! Srečna pa je tudi mati o njem. To ji viditi moremo tudi na licu, s kterega si je ravnokar izbrisala tople solze, prelivane po rajnem možu svojem. —

Vsaka mati, ki bi jo gledala v tem trenutku, želela bi ji gotovo iz serca, da bi jinjeno mило dete bilo kadaj podpora, tolažba in radost! Ako ji to ne bo, zastonj ji je blago in premoženje, zastonj ji vse drugo dobro.

Zdaj je še v njeni materni roki vsa prihodnja sreča milega sinčka! Ako ga dobro odredi, bode ji ponos in tolažba, podpora in radost; ako pa odrejo njegovo zanemari — ji bo sramota, žalost, jeza in grenkost. Na izreji otroka je vse ležeče.

Kakoršna setva —

Taka je žetva!

(Dalje sledí.)

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Gradca. — 30. in 31. dan p. m. je bil véliki zbor c. k. štajarske kmetijske družbe. Iz mnogih važnih pomenkov in sklepov povzamemo sledeče našim bravcom. Kakor druge kmetijske družbe je tudi štajarska bila vprašana od deželnega poglavarstva za svoje mnenje: kako naj bi se za varstvo gojzdov postavili potrebni gojzdnarji in koliko? Gosp. tajnik dr. Hlubek je obširno razložil, kaj je v tem odgovorila kmetijska družba. — Potem so Njih cesarska visokost svitli nadvojvoda Joan govorili o vseh imenitnihših zadevah v povzdigo štajarskega kmetijstva, ki so imele drugi dan v vélikem zboru pretresane biti, namreč od živinno- in vinoreje, od potrebe, da bi se po deželi napravilo več hranilničnih ali šparkasnih podružnic, in od nove postave, po kateri ima avstrijska mera in vaga tudi na Štajarskem vprihodnje veljati. Kar se tiče mere za vino, je gosp. dr. Hlubek omenil, da bi potrebno bilo, da bi sodarji nove sode vselej, preden jih prodajo, dali cementirati, da bi se tako odvernilo mnogo prepírov in goljufij. Mnogo gospodov je omenilo na to, da je to že stara postava, da imajo sodarji svoje sode cementirati, pa nobeden se ne ravna po nji. Sklenjeno je tedaj bilo, deželno vladijo prositi, naj bi vnóvič oklicala to postavo. — Potem so bili zaupni možje izvoljeni, kateri naj se pri dunajski razstavi potegnejo za prid in čast štajarske dežele. Enoglasno so bili tudi svetli nadvojvoda izvoljeni za zastopnika štajarske dežele, kateri so odgovorili, da bojo radi spolnili to željo, ako jim bo le moč na Dunaj iti. — Gosp. Janez vitez Azula je naznanil zboru, kako se je gospodarilo in kaj se je skušalo na družbenem vertu preteklo leto in je pove-

dekler je divji Indijanec zemlje gospodar, ni čuti pridne živalice; ko se vselijo na njih mesto omikani ljudje, berž je čbela pri nas. Zato Indijani, kadar zagledajo rōje novih gotov (čbel), koj žalostni čutijo, da se bojo mogli s svojim lovom dalje pomakniti, grobe svojih očetov zapustiti in nove domovine si iskati, zakaj znamenje jim so čbele, da so jim Evropejci že blizo za petami.

O zadevah naše književnosti.

Naš slovenski narod, ki šteje le poldrugi milijon duš, ni samo med slovanskimi plemeni, temuč morda v vsi Evropi najmanjši narod, kateri književnost ima, (ako premore 1000 slovenskih knjig, kolikor jih na priliko do sedaj imamo, zadovoljiti pojemu književnosti). Poleg tega, da je tako majhen, še živi raztrešen po 6 avstrijskih kronovinah, v kranjski, štajarski, hrvaški, koroški, ogerski in beneški, obsut z najrazličnejšimi narodi evropejskimi: Taljani, Nemci in Madjari, v katerih sosedščini že stotine in stotine let živi, in le na južno-iztočni strani se tika hrvaško-srbskih sorodnikov. Naravno je tedaj, da se je slovensko narečje v stotnoletni zavezi in v vsakdanjem vzajemnem radenju s svojimi sosedi mnogo ptujega duha napilo. In prvi naši pisatelji, izobraženi na ptuji kveder, so zares našo slovensčino zelo pokvarili, nevzemši s tem njih zaslug. Al v novejših časih so se počeli naši učeni skor samo in z neko posebno ljubeznijo s slovenskim jezikoslovjem baviti; in samo njim in njihni neutrudljivosti imamo zahvaliti, da so nam našo slovensčino tako lepo otrebili in očistili, da se gledé čistoče in národnega duha vredno dá postaviti na stran vsakega drugega slovanskega narečja.

Kar se naši književnosti od mnogo strani, tako rekši v zlo (!) piše, je to, da se misli, da je skor vsa v rokah našega duhovstva. Res je, da več ko polovica tega, kar se pri nas v letu piše, je od naših domoljubnih duhovnov pisano, in zopet več ko tri četertinke tega, je duhovnega, pobožnega obsežka. Al to je pri nas na Slovenskem potreba, neobhodna, silna potreba. „Initium sapientiae est timor domini.“ Naš narod hoče bukve imeti, ki jih brati zna in brati hoče. In to je najboljša, najtemeljitejša podlaga za razvitek naše književnosti, za napredek naše narodne omike. Kar je svetloba in gorkota za rastlino, to in še več so bravci za književnost.

Kdor se tega prepričati hoče, naj le gre na slovensko stran, in vidil bo, da v vsaki cerkvici, naj stoji še na taki visočini, naj bo skrita še v tako zabitem kraju, pri sveti maši ženske in možki, staro in mlado v molitvenih bukvičah bere in prebira pri vsaki kmetii, pri vsaki hišici in bajtici, naj bo še tako slaba in siromašna, bo bar jedno slovensko knjižico najdel, al so kake molitvene bukvice, al je „pratika“ ali „Drobtinice“, al „Blaže in Nežica“, al ktere druge od družtva sv. Mohora izdane itd. Tudi občine bo redke nahajal, v katerih ne bo bar jeden broj „Novic“ naših zlatih najdel, ali „Priatelja“, ali „Zgodnje Danice“! In to se mora vse le našim marljivim duhovnim v zahvalno zaslugo (ne pa narobe v zlo) pisati.

Gledé omike prostega naroda je slovenski poleg českega gotovo drugo pleme slovansko. Če smo tedaj ravno najmanjši, nismo zato tudi najzadnji; samo da bi naše duševne in materialne sile enakomerne bile naši volji za prosveto!

Primerimo pa našo književnost z nemško, talijansko, francozsko ali katerogod drugo evropejsko neslovansko, prestrašili se bomo, da tamo dan na dan več knjig izlazuje, kakor pri nas v celem letu; da vseh naših knjig skupaj ni toliko, kolikor jih tamo jedno leto izlazi. Enakoverstno se tedaj nikakor ne dá s takim narodom stopati, to lahko vsaki jasno pregleda. Kje ali kakšen bi pa bil pomoček v ti zadregi, da nas naši sosede preveč ne prekosijo in potem siloma za seboj ne potegnejo?

Že gori sem napomenil, da se na južno-iztočni strani

tikamo sorodnega hrvaško-srbskega naroda, in le od onde če od igda nam zamore pomoč priti. Ali nemili razdvoj v stvarici, ktera bi se dala tako lahko odstraniti, lomi vse njihove sile! In ta malenkost je hrvaška latinica in srbska cirilica. Nočem, da se spuščam v dolgo prepiranje in dokazovanje, da izražujejo oblike cirilskih pismen bolj značaj jezika slovanskega, da so se, tako rekši, prilicile našemu jeziku, da se je slovanski jezik prej pisal v cirilici, kakor v latinici, da se nje še sedaj večja stran slovanskega sveta služi itd. Kdor nam pa nasprotuje, da je ne zna čitati, ti-stemu dobrovoljno svetujemo, naj le vse svoje čitanje za steno obesi, ako ni zmožen se je v pol uri naučiti. Hrvatska in srbska književnost, ktere se tak tudi strogo razločiti ne daste, ako se jezik in ne pismena za razločivno znamenje vzame, bi združene v sredi jugoslovanstva na obe strani, na bugarsko in slovensko prevladajoče segale s svojim uplivom. In radi bi se onda bar mi Slovenci jim vpokorili v svojo in njihovo korist. *)

(Konec sledi.)

Svarilno in podučno.

Hudodelnik.

Žalosten izgled napačne otroške odreje.

II.

Ocvetavajo drevesa, ocvetavajo cvetlice poljske in vertne, napolnujejo se livade z zeleno travo, pa zopet se izprazniijo, — pride in prejde žetva, — pridejo k nam ptice popotnice, pa zopet letijo iz naših pokrajin v toplejše kraje, — porumeni se in pade z drevés listje — pride in prejde tergatev, — blagi jug se vklone ojestremu severju, — padajo snežinke po gorah in poljanah in cela priroda pokrije se z belo odejo, zmerzlina zakuje močvirja in potoke v ledene okove. To ponovljanje letnih časov razredilo se je med saboj že kake deset- in tudi večkrat, kar se je nad Ačimom vzdignil tamni griček groba. Ženo njegovo vidimo še vedno v črni obleki; vedno še žaluje po rajnem možu, in zvesto se derži storjene oblube, ostati vdova. To pa narveč še stori iz ljubezni do svojega jedinka. Mali Jefremček je odrastel v tem v zalega in verlega mladenčca.

V mestu V—ru se nahaja mnogo gostivnic in kavarn, ktere so vendar poleti večidel prazne, pozimi pa toliko polneje. Zimski večeri so dolgi, in marsikterega človeka bi dolgi čas terl, ako bi ne bilo v mestu krajev, v katerih se zamore krajšati. So pa po večih mestih še potrebne naprave, kakor, na pr. gledišča, bravnice itd., ktere kratijo ljudem dolge zimske večere. Nekteri obiskujejo té, nekteri zopet une kraje; kolikor glav, toliko misel. Nekteri si želí nahraniti duhá, drugi telo, in kar ta miluje in ljubi, to uni zametuje. Kdo pač more tudi spraviti dvé glavi pod en klobuk?

V neki kerčmi nižje verste in v odloženem kraju mesta sošlo se je bilo veliko družtvo, ki je sedelo krog dolge mize. Akoravno je kerčma zlo prostorna, vendar je vsa polna; — polna ljudi, pa še bolj polna tobakovega dima, tako da se skoz oblake komaj vidi goreča lojena sveča, kakor skoz gosto zimsko meglo oslabljeno zimsko solnce.

Obila množica se je tu sošla, ki žene velik hruš in truš, vpitje in kreg. Tu se igra, pije, prepéva, psuje, smeja, pomenkuje, prigovarja, prepira in obrekuje, tam se govori o slabostih in zmotah bližnjega; tu se delajo iz komarjev voli, iz pezdira bruni, tam se neusmiljeno in brezobzirno napada čast in poštenje sosedov; tu se grajajo in zasramujejo ljudje, svetniki in še samemu stvarniku se ne prizanese.

Večidel vidimo v ti veseli družbi — ako jo smemo

*) Težko je o književnih zadevah hrvaško-srbskega narečja v obziru na slovensko kaj govoriti; oprežno se mora vsaka besedica prej pretehtati, da ne razkači kakega strastnika, kakor nas je unidan skušnja učila. Pis.

tako imenovati — ostudne obraze. Nekteri zmed nje so ble-
dih lic kakor da bi se bili že presitili pregrešnih slasti po-
zemeljskega življenja; drugi so žarečih obrazov, al to ni
rudečica zdravja, ampak tamni žar razujzdanosti in pijan-
čevanja. Eden vendar zmed tega društva nam pada izmed
vseh v oči: lep in čeden mladeneč je. Obraz mu je bel in
rudeč kakor mleko in krí, šibke je rasti, kakor zelena jelka
ali javor zeleni ob hladnem studencu. Ako ga natanjčije
ogledujemo, zapazimo, da mu še vselaj rudečica zalije lica,
kadar iz nečistih ust njegovih tovaršev izleté sramotne in
neslane besede, kletve ali zmerjanje; vender pa se mlade-
neč nekako čudno posmehuje, kakor da bi se sramoval ru-
dečice na svojih licih, — da, resnično se je sramuje, ker
ga to plaši in mu ni prav, da bi ga družba imela za ne-
dolžnega, neumnega in priprostega fantalina.

Res, on še ni popolnoma pripraven za to družbo, ven-
dar pa rad med njo zahaja; je pa tudi vse društvo po-
sebnostno priljudno do njega; vsi se mu muzajo in sladkajo. In
zakaj nek? On je izmed vseh najčednije opravljen in po-
gostoma plačuje vse, kar družba potrosi: saj mila mu mati
svojega jedinka — svoj up, svojo radost in tolažbo — dobro
oskerbljuje z denarci! Res, da se mladeneč sedaj še ne
more skušati s svojimi tovarši v pijančevanju, — al poganja
se, da predaleč ne zaostane za njimi; privadja se čedalje
bolj polne kozarce prazniti. — Že se ozira mladeneč tudi
na one tovarše, kateri kvartajo, — al studi se mu še, ka-
dar vidi divjati in pisano gledati kakega kvartopirca.

Kdo pa je ta mladeneč?

Je from Ačimov je, matere svoje jedinak!

Oj! nadepolni mladeneč! kako si zašel ti v to društvo?
kako golobček materin med skopce in gavrane? kako zlato
mile matere med smeti celega mesta? kako jagunčice med
volkove?

Vé li skerbna mati, kje se pajdaši sedaj sinček njeni,
v kakošnem znajde se društvu? O, da bi vedila, v med-
levco bi padla — divji gad bi jo pičil v milo materno serce.
Saj do sedaj se je njeni sinček lepo obnašal in hodil le po
dobrih potih. Bati se je, da ne bi prelivala mati še kadaj
nad sinčkom svojim solz bridkejih, kakor jih je točila nad
grobom prerano umerlega moža.

(Dalje sledí.)

Pripoved o Kraljeviču Marku.

Kdor je bral Srbske národne pesmi, in sram ga bodi,
kdor jih ni, vé kolika slava se prepeva Kraljeviču Marku.
To ime je znano skor tudi priprostemu človeku in marsikdo
vé od njega peti ali pa pripovedovati. Živí v Varaždinu pri-
prost človek, rojen kake tri ure od mesta. On je bil vojak
in je mnogo slišal o tem junaku od svojih tovaršev. Ta mi
je med marsikaj drugim o Marku to le pravil. Koliko je
iz pesem posnetega, vsak bo vidil, kdor se je količkaj s
to stvarjo pečal.

Bila negda majka, ká rodila Kraljeviča Marka. Ona
ga je odgojila i na junačke noge postavila. Gda je Marko
ponarasel, moral je pasti svinje, ali bil je onda slab i ma-
len dečarec, tak, da su ga njegovi pajdaši tuči mogli, i
štelí su, da bi bil jim kakti sluga i njihove svinje vračal.
Ali on to ne je štel činiti, pa su ga tukli i kečkali tak,
da je od njih pobeči moral. On odtrči pa ide na polje i tam
tumara okol misleč: mene bi tukli celi dan sad jeden sad
drugi, tak pa, gda večer k njim dojdem, budu me samo
jeden put. On tumarajoč dojde do jednoga deteta. Opazi,
da je lepo belo a na suncu leži. Načinil mu je hlada od
vej i odide malo dalje pa si sede.

On tak sedeč dojde onda Vila i pregovori vu sebi: mili
Bog, gdo je to učinil? da me prosi kaj god na svetu, ja
bi mu dala. On to čuja pa pristupi bliže, veli: ja sem ti,
sestra, to učinil. Ti si učinil, bratec? Ei, kaj me prosiš
zato, da te nagradim, da si mi tak dober bil, da si mi de-

tetu hladek učinil? Ei, mila sestra, kaj bi te ja prosil, ne
bi mi ti mogla dati. No, kaj takvoga? samo mi poveč.

On si je pomislil zato, da ga ne bi pajdaši na paši
tukli; zato zamoli, da bi rad jak bil, da ga ne bi ovi tukli.

A ona mu odgovori: ajda, gda to očesh, hodi me ce-
cat. On ju posluhne i ide cecat. Gda se je nacecal, veli
mu Vila: no, vezda hodi ovoga kamena drmat, jel' ga buš
mogel zdrmati. Kamen imel je dvanajst centov. Ide ga drmat,
ali ni z mesta. Onda mu veli Vila: hodi išče cecat, gda se
nacecaš, hodi ga pák drmat. Ide cecat, i gda se je nace-
cal, ide ga drmat, ali samo malo ga je zdrmal. Onda pák
ide cecat tak, da ga je vre mogel i nekaj hititi. Išče ide
cecat. Onda ga je vre mogel vu višinu veliku i prek gore
hititi, da ga več ni bilo nigde. Išče mu veli, da ide cecat.
Naceca se i onda mu veli: idi vezda kud ti milo i drago,
ne bu te ve nigdo više tukel, ni tvoji pajdaši.

On vesel ide k pastinom, a oni nad njega: pa gde si
bil, da ti moramo tvoje svinje vračati? pa nad njega da ga
budu tukli. On je pa samo čeka. Gda oni dojde k njemu,
zgrabi jednoga, potuče ove, a on, kaj mu je vu rukaj bil,
bil je ves zdruzgan, tak ga je prijel. Drugi pastiri, koji
su to vidili, kaj je načinil, bejži dimo ovih starešem, koje
je potukel, veleči: Marko je potukel vašega sinka pa ovoga
i ovoga. Ovi 'si nad njegovu mater: pa kakvoga si to ti
sinka odhranila? tolvaja, koj našu decu vumara. Ona pre-
strašila se misleči, kaj je to njeni sin učinil. Počne njega
psovati: sinko, nigdar te vidilo moje oko, da kaj si učinil,
zakaj mi tak delaš, da me dojdú drugi ljudi psovat porad
tvojega čina? hodi, voliša budem, da te nigdar oko moje
ne bu vidilo, zakaj mi sramotu delaš. Ei, pa dobro, gda
tak veliš, a ja idem vu svet. Idi samo, da te nigdar ne
bom vidila. Ei, pa dobro, pa ja idem.

I ide. Vezda si misli: kaj očem ja junak sam a nemam
ono, kaj junaku treba. Onda hajd on kovaču, gde su bili
dvajsti pet kovačev. Bog pomogel, kovač! Pomozi Bog, Kra-
ljevič Marko, kaj si došel k meni? Došel sem k tebi, da
mi skuješ sablju dvanajst centov težku, onda buš mi i pa-
licu, ako buš sablju dobro načinil; ali znaš, da mora biti
bolja od tvoga nakova; ako ga preseče, onda dobiš plaču,
drugač ni; si me rázmel? Je. No, tak delaj vezda.

Stupe taki 'si dvajsti pet kovačev i kuju sablju. Gda
je bila gotova dojde Marko: no, kovač, jel si zgotovil?
Je, Marko. Nu, ajda daj da vidim. Mahne Marko, ali sab-
lja se protigne na dva komada, a ni nakovo. Ei, moj ko-
vač, nesi dobro učinil, ne dobiš nikaj.

Ide dalje k drugomu kovaču: Bog pomogel, kovač. A,
Bog pomozi, Kraljevič Marko, kaj je tvojega posla? Došel
sem k tebi, da mi načiniš od dvanajst centov sablju i to da
mi načiniš bolju od nakova svojega, kajti ako preseče tvoje
nakovo, dobiš plaču, ako ne, ne dobiš nikaj; jel' si me raz-
mel? Je. Tak delaj.

Onda pristupe trideset kovačev, kuju sablju. kuju tak
dugo dok nju skuju. Dojde Marko: no, kovač, je li sablja
gotova? Gotova, Marko. Kaži, da vidim. 'Zeme ju Marko,
mahne i preseče nakovo pa i vu trček zaseče. Ei, kovač,
dobro si načinil; no, da si mi sablju načinil, načini i tok
od sablje pa i palicu, to je buzdovana od dvanajst centov,
onda ti 'se skup platim; ali, gda ja hitim buzdovana, da
se ne prelomi; ako se prelomi, onda ne dobiš plaču. Na-
činil je i buzdovana, ali ga je ne dobro načinil. Gda ga je
Marko hitil, pustil je, da je na njega pal, i prelomil se je
buzdovan. Onda veli Marko: dobro si načinil sablju ali mi
nesi buzdovana. Daj ruku, da ti platim za sablju. Kovač
mu da ruku a Marko mu odseče ju s sabljum govoreči:
evo tebi, kovač, plača za sablju, da ne buš više nijednomu
junaku takove sablje delal.

(Dalje sledí.)

Svarilno in podučno.

Hudodelnik.

Žalosten izgled napačne otroške odreje.

III.

Černe noči žalostna in tamna odeja prosterta je široko po zemlji; noč je tamna brez mesečne svitlobe, le tam in tam kaka zvezda kakor iskrica tléčega pod pepélom zasutega ognja pogleduje skrivaje skoz razpoke razterganih oblakov; al zastonj je njeni slabotni bliš. Mrak je gost in tmina tako velika, da ne vidi se perst pred očmi. —

Z poljubom majke narave zazibana zaspala je zemlja, in v pozni noči vlada povsod mertvaška tišina, samo po verhuncih drevja, po vertih in dvoriščih v V....ru šumeča sapica giblje sém in tjé tanke z mladem zelenem listjem obraščene vejice ter vganja in raja svoje ponočne plese in šale. Celo mesto s svojimi stanovniki leži v sladkem pokoji, clo povlačugi nočni, in pijanci zapustili so že kerčme in druge društvene kočure; ognja po ognjiših so zasute varno pod pepél in sveče po vsih hišah so pogasile; samo v neki veliki hiši na glavnem mestnem tergu se vidi skoz samotno okno berleti v tihi izbici slabotna luč. Je li v oni sobi kdo težko in nevarno bolan, da čujejo pri njem, ali morebiti clo kak merlič leži na mertvaškem odru? Al morebiti kaka ljubijoča in skerblija mati čuje pri svojem milem detetu, kterege bistre očesica je zapustilo sladko spanje? Ne pusté li skerbí in žalosti koga počivati?

Pogledajmo malo v ono sobo! Kaj vidimo v nji? Priletna neka žena, černo oblečena sedi v sobi in preliva grenke solzé. Žalost in nadloge — kakor vidi se na njenem tužnem licu — ji parajo neusmiljeno persi in nedopustijo krepčejočega spanja objemati od solz zarudele oči. —

Izba in vsa oprava v nji nam svedoči, da siromaštvo ni uzrok bridke žalosti pomilovanja vredne žene. Poglejmo nekoliko bolj natanko v nje od joka zabuhneni obraz, in spoznali bomo v njem nekdanj tako zlo srečno mater Jefremovo. Ona je svojemu milemu jedinku dobrovoljno izročila v roke polovico svojega obilnega premoženja, in za to ceno prodal je Jefrem vse svoje dobro: svojo krepost in nedolžnost. Drugo polovico maternega ji je sin sam s silo vzel in zdaj od tega živi v enem dnevu za celo leto, eno noč za pol stoletja v hrušu in trušu. Od pojédine in gostbe hiti na gostbo, od zabave (razveseljevanja) do zabave, pijančevaje in potepaje se, ter zapravlja premoženje in moči, dušne in telesne, v društvo izveržkov človeške družbe obojega spola. Mati zdaj pač žaluje nad svojo materno slabostjo in prékomérno ljubeznijo, s ktero je spridila in pokvarila svojega jedinku. Dohitela jo je zdaj grozna kazen, ker je tako slepo ljubijoča svojega sina mu vse skoz perste pregledavala, ko se je potepeno zapletal v neumnosti in zmote, v pregrehe in malopridnosti, dokler ni poslednjič v hudobije zašel. —

Ojstra kazen je to, ko človeka začne šibati lastna vest; strašno je, kadar mati s strahom in trepetom spozná, kako slabo in zanikerno je spolnila svojo materinsko ljubezen in dolžnost do plodú svojega telesa!

Tužna ta mati bridko jokaje snuje v pozni noči ravno osnove, kako če zgubljenega in zaslepljenega sina verniti s steze — ja kaj steze — široke ceste hudobije in malopridnosti, in rešiti ga od propasti. Terdno je sklenila, upotrebovati ódslej vso ojstrost in resnobo. Je li če to iti srečno spod rok? Tako vsi slabi ljudje na veke sklepujejo, to tako in uno drugače popraviti in poboljšati; to tako in uno drugače poplačati, al navadno ostane vse pripuhlih obljubah — do resnične spremembe se redko kdaj pride. Mila in priliznjena besedica, lažnjiva ali hinavska solza milega jedinka je že mnogokrat vničila in prekucnila čez glavo vse terdne sklepe slabe in omahljive matere.

Ubogi Jefrem, gorje njemu, ker je tako rano zgubil svojega dobrega očeta! Ni sreče za sina brezskerblijvega očeta! — le hčerki je morebiti dovelj nadgled in izreja ljubijoče matere.

(Dalje sledí.)

Kratkočasno berílo.

Osel in lesica.

(Basen.)

Lesica je zvečer zmirom nekega osla pri mlinu obiskovala. Vsakokrat pa je putko pograbila in jo v svoj berlog odnesla. To pa mlinarju ni dopadlo, naproti jej je toraj, da jo bode vjel in ubil, ako se še le enkrat prederzne osla obiskati. Osel, njeni prijatelj, pa je to čul in jej je toraj povedal, da bi kar več k njemu ne hodila. Ona pa nič ne mara za njegovo svarjenje in si misli, osel je bedak, kaj pa on vé. Gré toraj zopet k mlinu pišet iskat. Pa sedaj jo mlinar, kojemu je njena hoja merzela, zgrabi. Osel pa, ki je to vidil, se smeja ter reče: „Vidiš, draga moja, jaz sem te prav svaril, ti pa nisi nič za moje besede porajtala. Prav, prav, le ubite jo, gospod mlinar!“ In mlinar jo res kmalo ubije. — Tudi svét bedaka je včasí dober. ***

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Beršeca primorske Istre 27. aprila. Več let sadjenošno drevje v naši dolinici in njeni okolici že ni tako lepo in obilno cvetelo, kakor to leto. Mandeljni, breskve, črešnje, sljive, hruške, jabelka itd. obetajo za res dobro letino; tudi smokev se vidi čuda že po figovih vejah. Terta se nam kaže vse drugače od poslednjih let. Mnogi prerokujejo dobro leto za vino in več veselega življenja za naprej; lepo je viditi obilo mladih grojzdičev, kateri so komaj pognali. Po vsi Istri se nadjajo ljudje boljše prihodnosti. — Pred včeranjem nas je prestrašila merzla burja, in govorilo se je, da se je tudi led nahajal v gorah. Bati se je, da bi ta mráz še mladimu drobnemu sadju in mehkim loznim mladitvam preveč presedal? — Poprej se je le menilo od pogojzdenja Krasa v Istrii, sedaj se pa tudi z delom ta nekdanja misel razodeva. Popotovaje po velikonočnih praznikih po več delih te puste krasnate dežele smo vidili z lastnimi očmi in radostnim srcem, kako da so na višje povelje Slum-ci na sosesčinim vertu ogradovali za prihodno drevesnico. Okoli Roča stoji že čuda mladih dervés v dosedaj goli zemlji nasled serčne marljivosti ondašnjega Novicam dobro znanega čast. župnika. Tudi tukajšna nekdanj zeló zanemarjena cesta se najde v novi obleki; v sredi tega mesca je mergolelo vse živo delavcov po nji, da bi jo popravili za slovesni prejem višje komisije iz Tersta za pogojzdenje pušav v okolicah. Tudi nova cesta iz Momijana čez Berda do Topolovca bode kmalo gotova; more se reči, da Istra, nekdanj strah marsikterimu voznjaču, napreduje v ti versti še zadosti vsako leto na mogoče kraje.

Da óčitno izustimo resnico, rečemo, da je Istri kmetijske družbe (saj podružnice) sila treba, to deželo po malim zboljšati in saj nekaj siromaštva iz nje iztrébiti.

Sajovec Jakob.

Novičar iz raznih krajev.

Med avstrijsko in belgiško vlado je bil 18. marca dodatek k avstrijsko-belgiški deržavni pogodbi od 16. julija 1853 zastran vzajemnega izročevanja hudodelnikov podpisan, ki ima 10 dni po njegovem razglasenji moč dobiti in toliko časa veljati, kakor pogodba sama. — Dunajski časnik od 8. t. m. razglasuje pregled vsih deržavnih dohodkov in iztroškov za upravno leto 1856. Deržavnih dohodkov

pa da kaj ti je, devotka, da se tak nježno plačeš? Ona mu odgovori: idi od ovud, neznati delija, kaj me pitaš, ipak mi pomoči nemreš. Nu, samo mi poveč mrti ti pomognem. Došel bu črni Arapin i oduzel me mojemu ocu i majki; neg imela sem jednoga človeka, koj bi me osloboditi mogel, neg neče. Ponujala sem mu dvanajst tovorov blaga i jednu košulju, koja ne je niti predena, niti tkana, niti zlejana, neg je iz suhoga zlata napravljena, i takovu guju, koja ima vu zubi balčak a na balčaku zlatu košaricu i vu košarici dragi kamen, poleg kojega more večerati o pol noči kak o pol beloga dana; ali neče; sunce ga ne vidlo, niti mesec po njem svetil, niti nigda više majke ne vidil, niti vtica mu pevala. A Marko nji odgovori: ne budali ne budali, neg idi i kaži, da sem ja došel; ja sem ti Marko. Otec naj te lepo odpravi i naj ti 'se da, kaj mu trebalo i kaj zahteval bude.

(Konec sledi.)

Svarilno in podučno.

Hudodelnik.

Žalosten izgled napačne otroške odreja.

IV.

Stari Štefan Adnadjev v V....ru je pošten in častit rokodelec; to vé vsak človek v mestu in po bližnjih selih. Možiček je delaven in se pošteno s svojim zaslužkom živi.

Bogat ni ravno stari Štefan, ali vendar se ne ozirajo njegovi lonci za pomoč v hiše sosedev. Akoravno pa je starček dost dobrega, je vendar še več hudega skušil v svojem življenji: roditelje je zgubil že v otročjih letih, sinove in hčere namest da jih udomi, oženi in pomoži — vse do ene same hčere moral je poslati pred seboj na drugi svet; tudi marljiva gospodinja je sledila otrokom, samo on ostane s svojo najmlajšo hčerko.

Al v hiši Štefanovi še ni bilo take tuge in žalosti, odkar mu gorí ogenj na lastnem ognjišču, ko zdaj. —

Adnadjeva lepa hčerka je blede, objokanih lic, v tugi veliki, v težki žalosti! —

Nedavno še je bila Minka cveteča devica, kinč svojega spola, ponos in dika svojega starega očeta; sleherni jo je ljubil in z njo se rad družil. Al zdaj celo mesto kaže z perstom za njo, kjerkoli se očitno pokaže. —

Kaj je vgasnilo žareči ogenj njenih mōdrih oči, ktere so se blisketale, kakor zvezdice ponoči na vedrem višnjem nebu? kaj je zbrisalo in odneslo rudečico z njenih lepih lic? kaj ji je vgrabilo pokoj blage njene duše in mir njenega mladostnega serca? kakšen červ je spodgriznil ta lepi cvet njeznosti in lepote deklice?

Jefrem Ačimov je tisti gadni červ, ki je spodgrizel lepoto device, ki ji je ostrupil serce, ki je njo, milo najmlajšo hčerko in jedinico njenega starega očeta, potegnil za saboj v svojo propast; on ji je vgrabil njeno nedolžnost, njeno najdražje blago, vso njeno srečo! —

Zdaj pač vidi in zapopade nesrečna deklica popolnoma, da greh človeka nesrečnega storí in pahne ga v propast. Zdaj nesrečna deklica zdihuje in mre žalosti, kadar pomisli na srečne in blažene dneve svoje nedolžne mladosti; kadar pomisli, kako je srečna bila v krogu svojih tovaršic, dokler jo je njena krotka in krepostna mati vodila poleg sebe po stezi življenja — mila njena majka, ki zdaj z nezadovoljnostjo gleda na njo iz unega sveta. Nadložna deklica se zdaj umiva v toplih solzah in neprestane jokati podnevi in ponoči, al zastonj! Solze njene nikakor in po nobeni ceni niso vstani popraviti razrušene in razvaljene sreče! —

Požar vniči domovja, potop požrè premoženje in blago al poškodovani ljudje si malo po malem z časom zopet opomorejo, ker čas, trud in delavnost so vstani zaceliti marsikako rano; al kadar se človeku vgrabi nedolžnost in sreča dušna vzame, za to rano ni leka. Zatoraj se pa tudi prav govori, da človek ne more svoje prave sreče nikjer razun sam v sebi najti.

Razun objokane deklice pa je v njeni hiši še eno nesrečno in žalostno bitje, stari Štefan namreč. Sivi starček je onemagal in onémil od težke žalosti. Poglejmo in premislimo ga nekoliko! Lasje so mu beli kakor gorski sneg, al lice ima pošteno. Ta človek je zmed mnogih družih ljudi zastran svoje vrednosti in poštenja zaslužil boljšo osodo; al zdaj ga eno z obupnostjo navdaja: zakaj ona po Jefremu zapeljana in oskrunjena deklica je njegova jedinica. Odkar mu je umerla zvesta in serčno vdana ženka, mu je bila postala mila hčerka edina tolažbe in edina podpora njegove slabotne visoke starosti; al nečloveški Jefrem oropa starčka te tolažbe, izterga mu iz onemoglih in nemočnih njegovih rok podporo, na katero se je revček opiral. Glejte ga, kako sedí starček ném od žalosti, vès vničen od sramote, nanešene na njegovo sivo glavo. O, da bi pač zamogel jokati in tako saj nekoliko olajšati britkosti prežalostnega serca! Al tudi to polajšanje mu ni dano, — tuge so mu okamele in odervenale vsahle persi. Nesrečni starček! al nimaš nikogar, kdor bi tebe žalujočega in tvojo jokajočo hčer saj količkaj vtolažiti poskušal? In kje je tisti malopridnež in hudodelnik, ki vaji je pahnil iz zemeljskega raja v toliko žalost? Ga li ne zbadajo terni obžalovanja, kadar gleda na svoje žertve? — Res je, zbode ga vest včasih zastran njegovih hudobij al čutstva lahkomišljenega in pokvarjenega mladenca utopljene so v strasti in neobčutljive za pravo obžalovanje hudobij. Glej ga hudobnega Jefrema! med tem ko starček in hči žalujeta in obupati hočeta, sedí nečlovek v svojem navadnem društvu med potepuhi in pijanci, med malopridneži in hudobneži — on se veseli; zakaj zdaj je on v tem društvu tako reči pervak. Pervi pije, prvi psuje, prvi meša preklete kvarte. O, kako je lahkomišljen, kako napčen, kako brezdušen, kako brezbožen in brezvesten postal: pijančeva, kvartá, psuje, poje in veseli se v blatu svojih hudobij, med tem, ko njegove žertve in njegova nesrečna mati jokajo in zdihujejo, tarnjajo in žalujejo, mrejo in obupujejo. —

Človek se ne rodi hudoben in napčen, ampak zane-marjena odreja ga tacega storí! —

Naj dražje blago, premoženje in dobro, ki ga roditelji zapustiti zamorejo svojem otrokom, je: dobra odreja in zlahtni poduki! —

(Dalje sledi.)

Kratkočasno berilo.

Lakomni kmet.

(Pravlica.)

Ako popotnik potuje po veliki cesti, ki od Celja v Konjice pelja, pride tudi v kakih 3 urah na Frankolovo. Ondi vidi iz ceste na pečovji pod goro razvaline nekdanjega grada „Stermstan“ (Landek) proti nebu moleti, od ktere ga si naši ljudje mnogo pripovedujejo. Bil je ta grad v 15. stoletji lastnina mogočnih in ponosnih celjskih grofov. Poprej pa so nek roparski vitezi v njem bivali in memogredoče ljudi ropali, terpinčili in gerdo mesarili, kakor naši kmetje še dandanašnji pripovedujejo. In ravno ti vitezi so nek mnogo mnogo zakladov naropali, kteri še sedaj pod razvalino pokopani ležijo, in ktere bi nek lahko „zadovoljen kmet“ našel. Okoli razrušenega zidovja pa raste sedaj beršlenj in drugo zeleno germovje, pa tudi majhne njive si je bližnji kmetič ondi napravil. Pripoveduje se, da je nek-daj en kmet tū oral in naenkrat kamnje med razvalino v zeleno travico spremenjeno in dve košate lipe se čez-nj razpenjati zagledal. Pod eno lipo pa je bila velika skrinja odperla in svitle sreberne dvajsetice in pa solnčnorumeni cekini so se mu nasproti zasmehljali! Pa oj! zraven je tudi grozen črn maček sedel in z repom migljaj. Kmetič je bil od začetka tako vesel, da se mu je kar serce smejalo. Pa ko je črnega mačka zapazil, se mu je veselje v močen strah spremenilo, tako, da ni vedel, kje da je in je mislil,

Slovanske národne pesmi.

(Dalje.)

Preden se bo kaj natančnejšega o tem govorilo, treba je, da se vsak bravec kakoršne koli enostranosti odpove. Res je, da so človeški čuti povsod ravno tisti, ali mi imamo v sebi več umetnih in prisvojenih čutov, kakor sami mislimo. Kakor mnogo mnogo je v národni poeziji pesem o ljubezni, vendar ne misli, da bi zasledil kako romanco med njimi. Romanca je svoj kal pognala iz kerščanstva in se razcvetla med nemškimi rodovi. Ljubezen, ki jo slovanske pesmi prepevajo, je naravna, je serčna, in razodeva kipeči čut človeških persi v celi različnosti nježnih nagibov in žarečih strasti. Nikoli ni visoka, vselaj je naravna, vselaj priprosta in bolj živa in čista pri ženskih, kakor pri moških. Tudi možke ali heroiske pesmi slovanskih narodov nimajo kaj prida tiste vitežnosti, ki je lastna narodom bolj proti zapadu. Pravi junaški pogum vojvodov in bojarjev ni slavohlepna pogumnost, ampak možakost, tista moč Homerovih junakov. Göthe je rekel, da je serbski junak Kraljevič Marko živ absolutin heroizem. Ali Marka ni bilo nikakor sram bežati, če je na takega močnejega od sebe naletel. Tako je po naravi, in le umetna slavohlepnost jo more prekositi.

Če hočeš, da boš popolnoma narodno poezijo slovansko zavžival, treba je, da odložiš vse svoje navadne misli in mnenja. Treba je, da se v mislih preseliš pod tuje podnebje, v katerem so se od nekaj izhod in zahod in sever in jug na čuden način strinjali. V slovanski poeziji boš dobil vse pomešano med sabo, mehkoto azijsko in terdo moč evropsko, turški fatanizem in živo moč kerščanstva, zatiranih hlepnost po meščevanju in vdano podložnost podverženih. Pravico in krivico bo treba, da boš gledal z drugimi očmi, kakor jo morebiti s svojimi gledaš. Če si Britanec, zdelo se ti ne bode čudno, če bereš, postavim znano škotsko balado Lady Barnard and Little Musgrave, pa vidiš, da pesem zagovarja prešestvo nekako s tem, da so hudobneži nesrečno poginili. Beri pa serbsko narodno pesem, vidil boš, za kako veliko in strašno pregreho se ta stvar ima. Pravi kerščan mora meščevanje in silo sovražiti. Serbska pesem pa ti to oboje slavi in mirno pripoveduje celó grozovitne divjačnosti, ki delajo, da nam kri po žilah zastaja. Take so zlasti starejše serbske pesmi. Ki so bolj iz novega, časa, so že manj grozovitne in manj osvetoželjne. Še čistiša moralnost pa veje v bolj malih ženskih in bolj liričnih pesmih, katerih imajo vsi slovanski narodi sila mnogo in ki očitno kažejo, da so vse iz enega občnega vira. V teh ženskih pesmicah boš dobil naj nježniše čute človeškega serca. Le te male pesmi (ženske imenovane) se dajo nekoliko primerjati z baladami drugih narodov.

Izmed vseh slovanskih narodov imajo samo Serbi več epične pesmi, (ki se možke ali junaške imenujejo). Tudi drugi narodi nimajo nič kaj takega, ali pa, kar imajo, je, bi djal, jek od poprejšnjih časov. Laške storie brez konca in kraja so res daljše od serbskih, ali teh ne gre nikakor s serbskimi primerjati.

Škotske, nemške in švedske národne pesmi so zelo dramatične; slovanske je nimajo te lastnosti celó nič ali pa le čisto malo za spoznanje. Se celó pogovorov med dvema je malo dobiti, k večjemu tedaj, kadar se kaj pripoveduje.

(Dalje sledi.)

Svarilno in podučno.

Hudodelnik.

Žalosten izgled napačne otroške odreje.

V.

Tamna in viharja je zimska noč; — zvezdic ga ni sledú, sever brije s sneženih gorá ter veže močvirja in po-toke v ledéne sponse. Merzlo, pa vedro je.

V osamljeni neki ulčici skoraj na kraji mesta stoji majhna nesnažna hišica. Streha ji je skoraj vsa razpadla, zidovje je od zvonaj poškodovano in nečedno, od znotraj pa stene gole in od dima vse sajaste. Dve majhni oknici bi prav za prav imele spuštati svetlobo v revno stanico; — bile ste sicer nekaj vloženi s steklenimi šipami, al zdaj ste z nesnažnem popirjem raznih barv. Oprava po hiši je ravno tako slaba in siromaška, stara in na pol polomljena. Lampica, na pol polna nesnažnega, žaltovega in smerdljivega olja, berli na polomljeni mizici, kateri se pozná, da je nekaj polikana bila. Pri ti berleči lampici sedí pozno v noči mlada žena ovenjenega, osušenega in bledega lica. Vidi se ji, da, neprestano kašljajoča, vene in hira ter ni upati, da bi še dolgo živelá.

Poleg žene leží v borni postelji dete, spavajoče in sladko se na smeh deržaje. Blagor ti, dete, ker ne poznaš svoje hude revšine; pa še bolj blagor ti, ker ne poznaš svojega roditelja! Ako bi ga poznalo, bi gotovo ne spalo, še manj pa bi se tvoje rudeče ličica in žnablica deržale na smeh; čulo bi in jokalo s svojo materjo vred. Še drugo detice derží mati pri svojih persih, pogosto ga pritiskajoča k svojemu žalostnemu sercu in globoko zdihajoča iz dna onemoglih pers.

In zakaj sedí ta bolna žalostna žena s svojimi otroci tako kasno v noči in sama? Morebiti sirota nikjer nikogar nima? — Imela je starega očeta, al zdaj ga več ni; — žalost in sramota ga je umorila in zdaj počiva v hladnem in tišem grobu — zavoljo hčere! Imela je svekervo (mater svojega moža), pa tudi ta že počiva v črni zemlji pod zeleno travo. Prežalostna mati ni zamogla preživeti zgube svojega premoženja, tudi ni imela moči, prenesti razujzdanost svojega jedinka. Začela je hirati in veniti od dušnih bolečin ter šla pod zemljo. — Ima pa pomilovanja vredna žena tudi moža, očeta onih dvéh nekajh otročičev. Pa kje je on? — saj nas prislovica uči, da v nevoljah in nesrečah še le se pokaže prava ljubezen, prijateljstvo in zvestoba. Kaj ovira moža, da ni pri bolni ženi in nekajh otrocih? V družtvu je. — V vinu utopiti želi svoje skerbí, zakvartati svojo hudo osodo in v šumu in hrupu pozabiti svojo propast. Žena ga čaka, otroci v hladni sobi zmerzujejo in stradajo, med tem ko nečloveški oče pije in kvartá. Je li mogoče, da mu je serce tako kamnito ali zverinsko, da ne občuti očetovske in zakonske ljubezni in usmiljenja, ko se poverne iz kerčme ter vglada bolno ženo in svoje nedolžne nejake otročiče? Pripetilo se je sicer že večkrat, da je hudobnež jokál, obetal poboljšati se, sklepal vdariti po drugem potu in gnjusil se nad svojem vladanjem. — Pa v jutro? — v jutro zopet je iskal navadno družtvo, v katerem je postal malopridnež in zapravlil vso svojo srečo. —

Učimo se iz tega lahko, kako težko je zapustiti svoje hudobne strasti, kadar se razprosté in ukoreninijo. Če bi bil Jefrem v svoji sreči se zgodaj naučil berzdati hude poželenja in bi se ne bil družil z malopridnimi in hudobnimi tovarši, ne bil bi nikdar postal hudodelnik, ampak stopal bi bil po stopnjah svojega očeta in bil bi zdaj premožen in spoštovan mestnján, srečen človek, srečen oča in mož! —

Malopridnež, ne nadaj se dobrega na zemlji! —

(Dalje sledi.)

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Železnikov 12. vel. travna. Večkrat že sem hotel omeniti v „Novicah“ neke zlo nevarne navade, katero imajo pastarice v nekterih krajih po Gorenskem; — rečem nevarne navade, ker ona taistem življenje pri paši stavi slednji trenutek kakor kapljico vode na od vetra mejani vejici. Vidi se namreč pogosto, da pastarice ženejo po 2, tudi 3 in 4 krave po mejah ob njivah na pašo, in da živina v škodo ne vhaja, imajo vsako na svojo vervico natvezeno. To je sicer prav, al kar je pri tem zlo nevarnega, je to, da si

Svarilno in podučno.

Hudodelnik.

Žalosten izgled napačne otroške odreje.

VI.

Orjaška terdnjava Petrovaradinska, sozidana na pečinastem homcu ob obrežji silne reke Donave, pokazuje se popotniku gledé zunajne njene slike kakor ogromno predgorje v sinjem morji, kadar jo popotnik gleda od gornje strani reke; od kopnega pa se predstavlja očesu kakor brezkraina gomila nepremagljivih zaprek, ktere se zoperstavljajo vsakemu ljudskemu navalu. Tù je nasip do nasipa, nasip v nasipu in nad nasipom; terdnjava do terdnjave in terdnjava nad terdnjavo; zid do zida, zid v zidu in nad zidom; vse je veliko, trdno, močno in zanesljivo zagrajeno. — Ko pa človek noter v terdnjave pride, zgubi se med votline zidov in vsakoverstnih novih zgrad. Razun teh zidanj pa se vidi tam v odložni strani mnogo sob, katerih duri so z železnimi vratmi zaklenjene in katerih okna so z močnim železnim rešetkom gosto prepletene. To so ječe, v ktere se ponoči zapirajo vlovljeni hudodelniki, kateri zakovani v železne verige podnevi očitno delati morajo. Kadar se zjutraj odpró te ječe in vklenjeni jetniki gredó na delo, zasliši se rožljanje verig, da človeka ušesa bolé.

Zmed jetnikov so prišli eni v zapor zavolj ubojstva, ali zavolj tatvine, ropa, ubega, eni so bili požigavci, goljufi itd. Vsi skupej pa so hudobnega pogleda, vsi sirovi in neotesani — živa slika naj nižje verste človeške družbe.

Ako jih bolj natanko ogledujemo, nahajamo med njimi samo enega, na čigar licu zapazimo znamenja nekdanje lepote in omike, — sin je odličnih in blagih staršev, po kterih je podedoval nekdanj veliko premoženje. Pa kako je dospel on v ječo med tatove, ubijavce in hudodelnike?

Razujzdano življenje, pijančevanje in kvartanje požerlo mu je premoženje, in pahnilo ga v brezdan sramoto. Odrastel je v obilnosti in bogastvu, mati ga v slepoti napačne materinske ljubezni namesto dobre odreje popolnoma pokvari. Ko je zapravlil svoje premoženje in mogel slovó dati poprejšnim razvadam, ga prepade obup. Ko je zastavil in prodal premoženje svoje in svoje žene, tudi njene dragocenosti, in še celó svoj in njeni zakonski perstan, zrastli so mu poslednjič še predolgi persti, ktere je pričel stegovati po ptujem premoženji: in zato ga vidimo zdaj v težki ječi.

Strašna je ta sprememba! Kdo more spoznati v ti prosti, iz debelega sukna narejeni hali brez kroja in ukusa, v teh belih kodrastih ozkih in kratkih hlačah, skoz ktere se na stranéh kažejo debele, iz konopnega platna sošite spodnje hlače, kdo, rečem, v ti podobi spoznati more nekdanjega gizdelína Ačimovega Jefrema, ki se je oblačil v svilo in beržun, ponašal se z zlatom in dragocenimi kamni?

Blagor njegovi materi, da že počiva v grobu in ne vidi sramote svojega ljubljence!

Blagor tudi njegovi ženi, da ni doživela njegove slednje osode. Končala jo je težka žalost — minulo je že nekoliko let, kar je sklenila prežalostno življenje. Še le v hladnem grobu se ji je upokojilo mučeno serce! Al kje sta Jefremova otroka? Mlajši je pohitel kmalo za materjo v grob, — starši pa je prišel k dobrim in poštenim ljudém, ki so se usmilili uboge sirotice, ktero ima in nima očeta, zakaj on bo mogel še mnogo let v zaporu ostati in pokoriti se za svoje hudodelstva!

(Konec sledi.)

Kratkočasnica.

Otrok zeló bogatega trgovca in posestnika več kupčijskih ladij je po nemarnosti pesterne v morje padel, in gotovo bi bil utonil, ako bi mu ne bil neki mornar na pomoč priskočil in ga smerti otel. Oče neizrečeno vesel, da mu je bilo dete ohranjeno, mornarja k sebi pokliče

in mu reče: „življenje mojega otroka mi je ljubše kakor vse drugo na svetu; ker si mi najdražji bizer pagube rešil, sem tvoj dolžnik; izvoli si toraj tri reči; rad ti jih dam, ako le mojega premoženja ne presežejo. Mornar ne misli dolgo, kaj bi si izvolil, ampak naglo reče: „Ako smem prositi, dajte mi prvič: toliko žganjice, da bom v nedeljo celi dan pil, kolikor bom mogel; — drugič pa: toliko mesa, kolikor ga bom mogel en dan snesti.“ Gospodar se nasmeja, in radoveden, kaj si bo mornar še izvolil, ga vpraša: „in tretjič?“ — „Tretjič, tretjič? misli in misli, kar se po glavi počoha in naglo reče: tretjič — še enmalo žganjice! — Pijanec ostane pijanec!“

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Dunaja — naj se glasí nadpis sledečih verstic, pisanih sicer v Ljubljani, ker se ozirajo na to, kar smo doživeli na Dunaji od 9. do 17. maja. Pa le kratke čertice morejo današnje biti; obširniji popis bode pozneje sledil. Da je razstava bila veličanska, nam bode vsak rad verjel, ako mu povémo, da bilo je viditi okoli 2000 mašin in kmetijskega orodja, živine blizo 2000 glav, 6 večjih in manjših dvorán je bilo napolnjenih s poljskimi pridelki, ena dvorána z razno robo, ki jo kmet za hišo in svojo obleko potrebuje; gojzdnarskih stvari in lesovja pa je bilo pod streho in pod milim nebom na vertu toliko nakupičenih, da ni bilo skor mogoče vsega ogledovati, akoravno je bilo vse prav lepo razverstenó. Natanjčno ogledovanje pa je toliko težje bilo, ker po desetih dopoldne do poznega večera je toliko gnječa v razstavi bila, kakor na sejmu, prepolnem ljudí. Vsaki dan je čez 20.000 ljudi ogledovalo razstavo, in v vsem skupej se more reči, da je bilo čez 150.000 gledavcov. Kakor naši bravci vedó, so tudi Cesar prišli iz Ogerskega razstavo ogledavat in so veseli bili o tem, kar so vidili. Ker se je veliko več reči v razstavo poslalo kakor je dunajska kmetijska družba izperva mislila, je bilo tudi treba število svetinj pomnožiti, ki so se delile izverstnišim rečem. Oče Cesarjev, svetli nadvojvoda Franc Korl, so jih delili v petek popoldne od treh do sedmih, pri kateri priložnosti je bila tudi tista živina na ogled pripeljana, ki je bila z medaljami poslavljena. V vsem skupej je bilo 424 svetinj podeljenih, zraven teh pa še mnogo pohvalnih pisem, ktere pa ob delitvi svetinj niso bile razglašene. Ker nimamo še v rokah popolnega imenika vseh svetinarjev in pohvaljenih, še ne moremo na drobno povedati: kdo je kaj dobil in kaj. To vémo, da naša kmetijska družba je prejela zlato svetinjo za naberkó kmetijskih pridelkov iz vse krajske dežele, zraven te pa še sreberno in troje bronastih svetinj, verh tega pa še nekoliko pohvalnih pisem za lončarsko posodo, za slamnate klobuke in drugo slamnato robo, za polhove kape in polhovo kožuhovino, za železno kmetijsko orodje itd. Gosp. predsednik kmetijske družbe Terpinec je dobil sreberno medaljo za živino, eno bronasto za razstavljeno mašino, eno pa za kmetijske pridelke; dalje so prejeli medalije: gosp. Duller, gojzdnarsko oskerbništvo Auerspergovih grajšin v Kočevji in c. k. Idrijsko oskerbništvo. Kdo je verh vsega tega še prijel pohvalne pisma, ne moremo še povedati, pa bomo na drobno povedali vse, kadar bomo zvedili. Škoda, da popolni imenik poslavljenih še ni na svetlem, in da tudi še nemoremo povedati poslavljenecov iz naših sosednih dežel. V nedeljo popoldne je bilo srečkanje. V „Oglasniku“ današnjem se berejo vse številke, ki so kaj zadele. Spečali so čez 50.000 srečk, in za 21.000 gld. skupljenega dnarja je dunajska kmetijska družba kupila v razstavi mnogoverstne robe, ki jo bojo dobili, kdor je kaj zadel. Izmed tistih srečk, ki jih je prodala ljubljanska kmetijska družba, dobi srečka 17.452 2 leti staro telico mircodolinskega rodú, srečka 24938 pa 5 let staro kravo tudi tega rodú, srečka 14948 reporeznico, srečke 2425, 2433, 9943 in 37925 pa nogradske kopače. Srečkana živina

nostjo, one se rotijo pri glavi svojega brata. Brata ne imeti, je nesreča al pa saj slaba sreča. Umirajočo žensko vsa slovanska poezija predstavlja v podobi kukavice, in kukavica je po serbski pravljici sestra, ki je zgubila brata. Polno malih pesem je, ki kažejo kako važno je, da ima Serbkinja brata. Sestre, ki bratov nimajo, si brate celó umetno narejajo. V neki pesmi se pripoveduje, da ste naredile dve sestri, ki niste imele brata, brata iz bele svile. Svilo ste ovile okoli drevesa; naredile ste mu oči iz dveh svetlih černih kamenčkov in zobe iz dveh verst biserov. Dale ste mu v usta med, in nudile ga, da bi jedel in govoril. —

To so čerte občnega značaja narodne Slovanske poezije. Za tem opisuje Talvj, kako se med seboj ločijo narodne pesmi posameznih slovanskih narodov: Rusov, Serbov, Bolgarjev, Slovencev, Čehov, Slovakov, Poljakov, Lužičanov.

Svarilno in podučno.

Hudodelnik.

Žalosten izgled napačne otroške odreje.

(Konec.)

VII.

V tamni in močirni izbici neke ribčeve bajtice ob Donavi leži na terdi bičnati štorji zmeršen in medel bolnik — živa podoba revšine in nadloge; postaran, ubog, bolehen, pod ptujo streho, brez vsake nade na boljšo prihodnost. Al nadloge in revšina so toliko težje in grenkejšje, kadar si je človek sam kriv siromaštva in nesreče, in nikakor ni več v stanu pokvarjeno popraviti, razrušeno ponoviti in zgubljeno najti.

Nihče bi v milovanja vrednem bolniku ne mogel spoznati nekdanj lepega, zalega in gizdavega mladenčca Jefrema, in vendar je on z dušo in s telesom. Glej, človek, kakošno moč imajo strasti, pokaziti lepoto in razrušiti zdravje in moč. Strasti, vsled katerih je že zdavnej bolehal duša nesrečnega Jefrema, omamile in polomile so mu tudi zdaj telo. Obup ga je objel neusmiljeno s svojimi strahovitimi rokami in ne pusti ga več iz svojih ledenih pestí. Iz grobov vzdigujejo se mu pred njegovimi oslavljenimi očmi v blelih slikah senca materna, tastova, ženina in detetova; grozé se mu, serpo ga gledajo, zopet minejo, zopet se pokažejo in ne dajo mu miru ne podnevi ne ponoči. Nikjer miru, — boli ga telo, boli duša, gori mu glava, gori mu serce! — In kakor strašne prikazni se mu očitajo vse pregrehe in hudobije, ki jih je doprnesel v svojem nesrečnem življenji. Ako pa se ozre v večnost, vidi brezdno svoje propasti in svojega večnega pogubljenja!

O nesrečni hudodelnik! kaj je storil vse iz sebe! Vsaka živa duša se ga ogiblje kakor kužnega. Prijatli so bežali, zlahtniki in svojci pa, ki so ga zvesto ljubili, počivajo v črni zemlji. Eno samo bitje pod solncem še mu je ostalo zvesto: njegova starejša, zdaj edina hčerka. Ona ga je s svojim trudom, s svojimi žulji preživela, odkar se je z raztrpanim zdravljem povernil iz zapora. Sama sedi sedaj revca poleg siromaške postelje ter neguje, gladi in poslužuje bolnega očeta z nježno otročjo ljubeznijo.

Dobro dete! dobro si zapopadlo in zapomnilo nauk čertete zapovedi Božje!

Vidši sirota nevarnost očetove bolezni začne svojega očeta opominjevati in prositi ga; naj se dá spovedati ter pomiriti z Bogom in pripraviti za pot v neznano večnost! Al bolnik odtresa in odmajuje zoper previdnost Božjo, da mu je odločila tako žalostno osodo. A koravno vidi že smert pred saboj, še je termast, nepoboljšljiv, hudoben. Al bolezen prihaja vedno nevarniši — strah in groza raste, kolikor bolj se bolezen pomnožuje — obup postaja vedno večji — nastala in približala se je strahovita smertna vojska!

Bolnik riga iz sebe strahovite kletvine, zmerjanja, za-

bavljanja in druge strašne besede, nad katerimi se deklica grozi, trese in trepetá. Bolnik divjá, ona proti Bogu moli, — on preklinja, ona kliče na pomoč Boga in sveto Božjo porodnico; poslednjič se verže nedolžno deklice na kolena pred svojega nesrečnega očeta, prime in stisne slabe in ledenomerzle roke njegove in začne ga prositi in zarotovati, bitke solze prelivaje, naj v tem važnem in razsodivnem trenutku, se zderži bogokletstva, in naj skesano obžaluje svoje hudobije in grehe in priporoči se v Božjo neskončno milost.

Dolgo deklica prosi zastonj. Poslednjič ga vendar ginejo solze hčerke — ne hčerke, ampak angelja. Urno pošlje sedaj po duhovnika, ki neutegoma prihití s poslednjo tolažbo sv. cerkve k bolniku, al prepozno; nesrečni hudodelnik bil je že — mertev. Mili Bog! bodi usmiljen sodnik ubogi duši.

Po ilirskem spisal J. Levičnik.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Milana 21. maja. Najnovše povesti o reji židnih gosenc iz Friulskega, Veroneškega, Kremoneškega in Lodiškega okraja se razno glasiyo. Tù in tam morajo namesti domačega semena azijsko jemati. Červiči se zdaj komaj v drugo lévijo in zareja se zakasnuje. Tudi na Napolitanskem niso nič kaj dovoljni s to rečjo. V Španii bi utegnili polovico mešičkov memo drugih let pridelati. Na Sardinskem so červiči zdravi in krepki.

Iz Dunaja 22. maja. P. F. S—n. Žalostno novico imam naznaniti danes „Novicam“. Slavnoznani in za bosniško slovstvo mnogozasluženi frančiškan gosp. pater Franjo Jukić je 20. t. m. po britki bolezni v tukajšnjem frančiškanskem samostanu St. Jeronima umerl; danes popoldne so ga pokopali na pokopališču Št. Marškem, kjer počivata tudi J. Kopitar in J. Kollár. Naj v spomin verlega domoljuba povém, kar mi je znano iz poslednjih njegovih dni. Preden se je pokojni na Dunaj preselil, je živel v samostanu frančiškanskem v Diakovaru v Slavonii. Svetli skof diakovarski g. dr. Strosmajer, ki so ga posebno radi imeli, so mu želeli izročiti oskerbništvo neke fare na deželi. Al ker je Jukić čedalje bolj bolehal, se je na škofov svet podal na Dunaj zdravja iskat. Žalibog! da mnogokrat z dobrim vspehom ponovljena operacija ga ni mogla rešiti britke bolezni, ker tudi v ledicah se je vgnjezdil in jih pokvaril neodpravljen kamen. Silne bolečine je prenašal z največjo potepeljivostjo in vès udan v voljo Božjo je sklenil svoje življenje, ktero, kakor naši bravci vedó, je bilo polno rodoljubne marljivosti, pa polno tudi težav. Bodi junaku v življenji in smerti zemljica lahka! Pred smertjo je izročil predstojnikom tukajšnjega samostana svojo slovstveno zapuščino s sporočilom, naj jo pošljejo vikarju frančiškanskega samostana v Diakovar. V zapuščini ti je zgotovljeni rokopis 3. tečaja „Bosanskega prijatelja“, obris zemljopisa in zgodovine bosniške, in latinska slovnica v ilirskem jeziku za domačo rabo bosniških duhovnov frančiškanskega reda; razun tega so menda tudi še kake čertice za osnovo novih del v njegovi zapuščini.

Od sv. Lenarda poleg velike Nedele na Štajaru 15. maja. Mikalo me je viditi, kako in kaj je v mojem vinogradu, posebno pa v sadunovniku, kjer že pol leta nisem bil. Hvala Bogu! vse je prav lepo. Nisem se mogel načuditi, ko spregledavam mnoge mlade redno zasajene sadunosne drevesice in zapazim, da je tudi to zimo vsem terdi zajčji zob bil prizanesel, in da prav krepko rastejo. Resnično morem reči: „moj sadunovnik zajcu ne tekne.“ V prejšnjih zimah nisem se bil čudil, ker zemlja ni bila tak dolgo z merzlo in belo odejo pokrita; ali letos! ko je tožb na cente, se mi vendar skerb do drevesic mojega starčka, vincarja, prevažna zdi. Po dobrem napitku (Trinkgeld), kterege mu nikoli ne odtegnem, ga vprašam bolj zavoljo mojega spremlevavca kakor za se: kako je ravnal z drevesci, da tudi to